

Barn-och utbildningsförvaltningen

Handläggare: Knut Nygaard
Titel: Avdelningschef
E-post: knut.nygaard@norrtalje.se

Till: Utbildningsnämnden

Riktlinjer för undervisning i modersmål och studiehandledning på modersmål

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden beslutar att fastställa riktlinjer för undervisning i modersmål och studiehandledning på modersmål.
2. Riktlinjernas ekonomiska reglering (4.3) ska tillämpas från läsåret 2024/2025.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Riktlinjer innehåller rättslig reglering, rekommendationer för Norrtälje kommun som huvudman vad det avser modersmålsundervisning och studiehandledning på modermodersmål. Riktlinjerna avgränsar också i vilka skolformer modersmål och studiehandledning på modersmålet ska erbjudas i Norrtälje kommun.

Riktlinjerna syftar till att ansvariga med större tydlighet ska kunna följa upp både konsekvenser och tydliggöra målsättningar för verksamheten. Allt med syfte att åstadkomma önskad effekt av verksamhet med tillhörande kvalitet. Vidare syftar riktlinjerna till vägledning för Barn- och utbildningskontorets arbete liksom för vårdnadshavare, elever, rektorer/chefer, modersmåls lärare och studiehandledare.

Riktlinjerna beskriver i förekommande fall beslutsfattarfunktionen samt under vilka driftsformer och ekonomiska premisser verksamheten ska och kan ske i, liksom det systematiska kvalitetsarbetet.

Ärendet

Riktlinjerna utgår från skyldigheter som föreskrivs i skollagen och skolförordningarna och de minimikrav som gäller för när en kommun ska anordna modersmålsundervisning och studiehandledning i modersmålet.

Modersmålsundervisning är frivillig för den enskilde individen men en rättighet utifrån lagar och förordningar och ska erbjudas av hemkommun och huvudman.

Undervisning i modersmål syftar bland annat till att ge eleven möjlighet till att utveckla kunskaper i och om sitt språk. Rätten till undervisning i modersmål är särskilt stark för de nationella minoritetsspråken,

finska, jiddisch, meänkieli, romani och samiska. Den starkare rätten omfattar rätten till undervisning, men ej rätten till att välja undervisningsform.

Rektorn för respektive skola är ansvarig för skolämnet modersmål och ska verka för att elever och vårdnadshavare får information om möjlighet till modersmålsundervisning. Ansvaret gäller även om modersmålsundervisning ska ges längre än 7 år. Rekommendationen att elever påbörjar in modersmålsundervisning i åk 3 innebär att eleverna kan få modersmålsämnet med i sitt slutbetyg i årskurs 9. Det är dock upp till vårdnadshavare om eleven vill börja läsa från årskurs 1.

Studiehandledning på modersmålet, som är en stödinsats, syftar till att elevens modersmål kan används som ett redskap för kunskapsutvecklingen. Studiehandledningen utgår från identifierat behov.

Modersmålsundervisning och studiehandledning får liksom Komvux/SFI bedrivas på entreprenad men med skillnaden att entreprenaden endast får ges till andra huvudmän (andra kommuner eller friskolor).¹ I Norrtälje kommun bedrivs modersmål- och studiehandledning i dag i stor utsträckning i egen regi.

Riktlinjer upprättades under Covid-pandemin utifrån fjärrundervisning och smittspridningsrisk. Detta för elever skulle säkerställas undervisning utifrån de restriktioner som då gällde. Verksamheten har dessförinnan i stort utgått från befintlig lagstiftning.²

Utöver riktlinjerna beslutar nämnden om mål och inriktningar för kommunens modersmål- och studiehandledning i verksamhetsplanen. Nämnden har i verksamhetsplanen för 2023 förtydligat de regelverk som gäller för modersmålsundervisning samt digitalisering av undervisningsformerna.

Modersmålsundervisning och studiehandledning bedrivs på respektive skolenhet men personalen är anställd i särskild enhet för modersmåls lärare och studiehandledare. Barn och utbildningskontoret gjorde 2022 en översyn gällande ansvaret för koordination, planering- och personal för Modersmål- och studiehandledning. Översynen visade att rektorerna i mycket stor utsträckning önskade att behålla strukturen med en samordnade modersmålsenhet som stöttar rektorerna i detta ansvar. Även avdelningstillhörighet inom Barn- och utbildningskontoret sågs över i samband med organisationsförändringarna 2023, också här kvarstår enheten i samma avdelning som vuxenutbildningens verksamheter (som Modersmålsenheten återgick att tillhöra 2020).

Modersmålsenhetens roll och funktion är att vara samordnade samt att den ska förse skolenheterna med personal utifrån de behov rektorerna identifierar. För att säkerställa kvalitet, utveckling och samarbete i ämnet sker en löpande dialog mellan enhetschef och rektorer.

Lagkrav

Skollagen (2010:800)
Skolförordning (2022:185)
Gymnasieförordning (2010:2039)
Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

Hänvisningar till kapitel och paragrafer framträder i riktlinjerna

Koppling till gällande styrdokument

Verksamhetsplan 2023, dnr UN 2022-137
Mål- och budget 2024

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Riktlinjerna förtydligar genom avgränsning, till såväl tidsperiod som skolformer, vad det gäller modersmålsundervisning och studiehandledning. Det ger verksamheten en viktigt grund för den

---

¹ Skollagen 23 kap, 14 §

² [Riktlinjer för Modersmålsenheten läsåret 20-21 A.docx \(sharepoint.com\)](#)

ekonomiska hushållningen av skolans resurser. Riktlinjerna möjliggör för kommunen att förse andra huvudmän med pedagogiska resurser och ger därmed en intäkt och skapa tjänsteunderlag för befintliga tjänster. Riktlinjer ger även möjlighet för kommunen att bedriva modersmålsundervisning och studiehandledning på entreprenad genom andra huvudmän. En ekonomisk konsekvens blir att verksamheten behöver anpassas utifrån intäkter beräknad på tilläggsbeloppen, vilket ligger i linje med god ekonomisk hushållning. Genom att tillämpa finansieringsmodellen med tilläggsbelopp från läsåret 2025/2026 skapas nödvändig omställningstid för verksamheten.

Förvaltningens analys och slutsatser

Riktlinjerna för modersmålsundervisning och studiehandledningen är ett viktigt dokument som såväl förtydligar syftet och de rättsliga grunderna som Norrtälje som kommun har att förhålla sig till när det gäller modersmål och studiehandledning.

I samband med att modersmålsenheten återgick till sin nuvarande organisatoriska tillhörighet har såväl ekonomisk hushållning varit i fokus liksom utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet där även förvaltningens SKUA-arbete bidragit.

Riktlinjerna är ett av uppdragen i nämndens verksamhetsplan för att förbättra modersmålsverksamheten i kommunen. De ger en ram för när det finns rättigheter till modersmålsundervisning, exempelvis för kommunens finsktalande minoritet och när bedömning av behov styr rätten till studiehandledning.

Tillämpning av anvisningar kan verkställas efter att förhandlingar med arbetstagarorganisationerna är slutförda. I samband att anvisningarna börjar tillämpas kan ekonomiska konsekvenser uppstå. Ett exempel kan vara det behov av resurser för handledning på plats som krävs enligt Skollag (2010:800) 23 kap. 13 §. då modersmålsundervisning i grundskolan sker via fjärrundervisning. Förvaltningens bedömning är att detta kommer rymmas inom ram, utifrån de effektiviseringar som fjärrundervisning innebär i form av minskade reseersättningar och ställtider. De eventuella konsekvenserna hanteras inom det resursfördelningssystem som antogs av barn- och skolnämnden i april 2023, och frågan kommer att bevakas inom budget- och uppföljningsarbetet för att säkerställa att oönskade ekonomiska konsekvenser inte uppstår.

De rekommendationer som återfinns i riktlinjerna fungerar som stöd för tjänsteutövare, huvudmän samt kommuninvånare. För Norrtälje kommun som är finskt förvaltningsområde skickas också riktlinjerna till kommunens samordnare för fortsatt samverkan.

Riktlinjerna synliggör möjligheten till entreprenad samt möjligheten till att bedriva fjärrundervisning, detta blir viktigt i Barn- och utbildningskontorets arbete med att utveckla kommunens modersmålsundervisning och studiehandledning.

Tidplaner

Ärendet behandlas Utbildningsnämndens arbetsutskott 2023-09-13 och vid Utbildningsnämndens sammanträde 2023-09-27.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Knut Nygaard
Avdelningschef
Barn- och utbildningskontoret

Bilagor

Riktlinjer för undervisning av ämnet/kurser i modersmål samt studiehandledning på modersmål i grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning.

Beslut skickas till

Avdelningschef för vuxenutbildningen
Avdelningschef för kvalitetsutveckling och strategisk planering
Enhetschef modersmålsenheten
Norrtälje kommuns Samordnare för finskt förvaltningsområde.
Registrator